

Kohtuasi C-58/21

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

1. veebruar 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Verwaltungsgericht Wien (Austria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

21. jaanuar 2021

Kaebaja:

FK

Vastustaja:

Rechtsanwaltskammer Wien

Põhikohtuasja ese

Sotsiaalkindlustus – Kohaldatav õigus – Advokaadid – Vanaduspension – Määramise tingimus – Advokaadi kutsetegevusest loobumine Austrias ja välismaal

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta tõlgendamine; kontrollimine, kas Austrias advokaatide pensionit reguleerivad õigusnormid on kooskõlas liidu õigusega; ELTL artikkel 267.

Eelotsuse küsimused

1. Kuidas tuleb tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta artikli 13 lõike 2 punkti b olukorras, kus isiku

tegevuste huvikese on kolmandas riigis, kus on ka tema elukoht, ja asjaomane isik tegutseb peale selle veel kahes liikmesriigis (Saksamaa Liitvabariik ja Austria), kusjuures tema tegevus neis liikmesriikides jaguneb nii, et valdav osa sellest toimub ühes liikmesriigis (käesoleval juhul Saksamaa Liitvabariigis)?

Kui esimeses küsimuses viidatud sätte tõlgendamise tulemusel on kohaldatav Austria õigus, siis [esitatakse lisaks järgmine küsimus]:

2. Kas Austria advokatuuriseaduse (Rechtsanwaltsordnung) § 50 lõike 2 punkti 2 alapunkti c alternatiiv aa ja osa A 2018. aasta põhikirja (Satzung Teil A 2018) § 26 lõike 1 punkt 8, mis on kehtestatud esimesena viidatud sätte alusel, on liidu õiguse kohaselt lubatavad või on need osas, milles vanaduspensioni määramise tingimusena nähakse ette advokaadi kutsetegevusest loobumine Austrias ja välismaal (§ 50 lõike 2 punkti 2 alapunkti c alternatiiv aa) või kõikjal (osa A 2018. aasta põhikirja § 26 lõike 1 punkt 8), vastuolus liidu õiguse ja selle alusel tagatud õigustega?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“): artiklid 15, 17, 20 ja 21;

ELTL artiklid 49 ja 56;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta: artiklid 2, 3, 11, 13, 50 ja 87;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord: artiklid 14, 45 ja 47.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Austria advokatuuriseadus (Rechtsanwaltsordnung, RAO): §-d 49 ja 50

Austria advokatuuride üldkogu volinike koosoleku otsus, mis käsitleb Austria advokatuuride pensioniasutuste osa A (osa A 2018. aasta põhikiri) (Verordnung der Vertreterversammlung des Österreichischen Rechtsanwaltskammertages über die Versorgungseinrichtungen Teil A der österreichischen Rechtsanwaltskammern (Satzung Teil A 2018)): § 26.

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Verwaltungsgesicht Wieni (Viini halduskohus) menetluses on advokaadi (edaspidi „kaebaja“) kaebus Viini advokatuuri otsuse peale.

- 2 Kaebaja on Poola ja Saksamaa kodanik, kes tegutses ja osaliselt tegutseb praegugi advokaadina kolmes riigis (Saksamaa, Šveits ja Austria).
- 3 Tema tegevuse kese oli esmalt Saksamaal ja hiljem (kuni praeguseni) Šveitsis. Seevastu Austrias tegutses ta advokaadina teiste riikidega võrreldes vaid väheses mahus. Tööaeg Austrias ja Austrias tekkinud käive ei ületanud kunagi 10% tema kogutööajast või kogukäibest.
- 4 Kaebajal ei ole kunagi olnud Austrias elukohta. Tema eraelu kese oli aastatel 1996–2007 Saksamaal, pärast seda Šveitsis.
- 5 Kaebaja esitas Viini advokatuurile taotluse, milles palus määrata talle ennetähtaegne vanaduspension. Taotluses märkis ta, et ta on loobunud advokaadi kutsetegevusest Austrias, mitte aga advokaadina tegutsemise õigusest Saksamaal ja Šveitsis.
- 6 Viini advokatuur jättis kaebaja taotluse ennetähtaegse vanaduspensioni määramiseks rahuldamata. Oma otsust põhjendas ta sellega, et kaebaja tegutseb jätkuvalt advokaadina Saksamaal ja Šveitsis, mistõttu ei ole ennetähtaegse vanaduspensioni määramise oluline tingimus täidetud (vt allpool punkt 7).

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 7 Advokatuuri hinnangul saab ennetähtaegse vanaduspensioni Austrias määrata ainult siis, kui advokaat on loobunud kutsetegevusest kogu maailmas. See tuleneb eelkõige osa A 2018. aasta põhikirja (Satzung Teil A 2018) § 26 lõike 1 punktist 8.
- 8 Kaebaja leiab, et see on vastuolus liidu õigusega, eelkõige asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabadusega.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 9 Esimese küsimusega palutakse esmalt välja selgitada kohaldatav õigus. Nimelt on kaheldav, kas Austria õigus on üldse kohaldatav.
- 10 Kohaldatav õigus oleneb eelkõige peamisest tegevuskohast.
- 11 Määruse nr 883/2004 artikli 13 lõige 2 sätestab, milliseid õigusakte kohaldatakse isiku suhtes, kes tavaliselt on tegev füüsilisest isikust ettevõtjana kahes või kolmes liikmesriigis. Selle sätte kohaselt tuleb artikli 13 lõikega 2 hõlmatud isiku suhtes kohaldada elukohaliikmesriigi õigusakte või selle liikmesriigi õigusakte, kus asub tema tegevuste huvikese, kui oluline osa tema tegevusest ei toimu elukohaliikmesriigis.

- 12 Kaebaja peamine elukoht on Šveitsis, kus toimub oluline osa tema tegevusest. Lisaks tegutseb ta märkimisväärselt väiksemas mahus kahes liikmesriigis (Saksamaa ja Austria), kusjuures valdav osa sellest tegevusest toimub Saksamaal.
- 13 Tekib küsimus, kuidas tuleb määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 2 punkti b tõlgendada, kui – nagu käesoleval juhul – isiku tegevuste huvikese ja elukoht on kolmandas riigis, mistõttu viidatud sätte sõnasõnalise tõlgendamise põhjal ei oleks kohaldatav ühegi liikmesriigi õigus. Kui määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 2 punkti b tõlgendamise tulemusel peaks siiski kohaldatav olema liikmesriigi õigus, siis vajab selgitamist, milliseid sätteid (see tähendab millise liikmesriigi õigust) tuleb kohaldada, kui asjaomane isik tegutseb mitmes liikmesriigis erinevas mahus.
- 14 Kui kohaldatav on Austria õigus, siis palutakse teise küsimusega selgitada, kas liidu õigusega on kooskõlas Austria advokatuuriseaduse (Rechtsanwaltsordnung) § 50 lõike 2 punkti 2 alapunkti c alternatiiv aa (mis näeb pensioni määramise tingimusena ette „advokaadi kutsetegevusest loobumise Austrias ja välismaal“) ning sellel sättel rajanev osa A 2018. aasta põhikirja (Satzung Teil A 2018) § 26 lõike 1 punkt 8 (mis näeb vanaduspensionimise määramise tingimusena ette „advokaadina tegutsemise õigusest loobumise kõikjal“).
- 15 Asjaomased sätted võivad eelkõige olla vastuolus ELTL artiklis 49 sätestatud asutamisvabadusega, sest käesoleval juhul esineb esiteks piiriülene seos ja teiseks takistavad kõnealused Austria õiguse sätted advokaadil teostada asutamisvabadust.
- 16 Lisaks tuleb kaaluda harta artikliga 17 kaitstud omandiõiguse rikkumist. Liidu õigusega tagatud omandigarantii kaitseb nimelt ka seadusjärgsete sotsiaaltagatistega seonduvaid varalisi huve, eelkõige pensioninõudeid. Omandipõhiõiguse piirangud tuleb sätestada seaduses ja need peavad olema põhjendatavad liidu taotletavate üldise huvi eesmärkidega, olema nende eesmärkide saavutamiseks sobivad ja proportsionaalsed. On kaheldav, kas kõik need tingimused on täidetud.
- 17 Lisaks võivad asjaomased Austria õiguse sätted olla vastuolus ELTL artiklis 56 sätestatud teenuste osutamise vabaduse, harta artiklis 15 sätestatud õigusega teha tööd ja tegutseda vabalt valitud kutsealal ning liidu õiguses sätestatud diskrimineerimise keeluga.